

La primera referència diplomàtica d'un hospital olotí és un trasllat del setembre de 1327, d'una clàusula del testament fet en XVI Kls. Septembris 1325, per *Berengarius de Rechaco* (notari: *Petrus Arnaldi Cusidor*, d'Olot; transcrit per *Guillermo de Stolesio*), que diu, textualment:

*Item lego hoffpiali de Olot y liberum et francum alodium totam illam partem et jus sunt et quam habeo et habere debet in meo manso de Prato proche, ste. Eulalie de Bagudano et montibus aliis & c. in dicta proch. de Bagudano hec tamen excepto et remoro per hoffpalerius dicti hoffpialis, i està condicionada amb la celebració d'unes misses, deixant en tot l'altre hereu seu universal al seu fill del mateix nom, *Berengarius de Rechaco*. Aquest benefactor era olotí, com en l'escriptura consta, encara que fes donació d'un mas i terres del terme de Begudà.*

La segona referència és la venda d'un cens de *duabus punyerias fabbarum*, per Pere de Coromina, *juxta villa proche. oloti*, a favor de l'hospitaler Francesc de Puig i de l'hospital d'Olot, el qual cens afectava un lloc anomenat *Rocatans*, llindant a orient amb Arnald de Mas, a migjorn amb Bernat de Masnou, i a cerç i occident amb un camí públic, essent datada l'escriptura de venda i l'època corresponent del 18 de març de 1372 (notari: *Raimundus de Coll*, d'Olot).

Del 18 d'abril de 1401 hi ha entre els pergamins de l'arxiu de l'Hospital un altre document en el qual consta la venda, per Francesc Villari, rector de Torelló, a favor de Jaume Grabolosa, d'una casa, en el Puig de Sant Esteve (gairebé en despoblat), que pagava un cens a l'Hospital. I del 23 de febrer de 1418, hi ha una altra venda, del mateix Jaume Grabolosa anterior, a favor de Jaume Brugats, rector de La Pinya, de la mateixa casa (Casa de la Doma), en domini directe de l'Hospital d'Olot, seguint una donació entre vius de tots els béns al dit Hospital.

D'aquí en avall, i gairebé fins a la fundació de l'Hospital de Sant Jaume actual, hi ha un gros buit que parteix naturalment dels grans terratrèmols que en 1427 enderrocaren tota la població i gran part de la comarca, repetint, en febrer de 1428, i deixant no solament els veïns espaordits i esverats en les barraques improvisades al camp, sinó també la vila completament destruïda, inclús per segona vegada, al segon any, començada ja la reedificació que per especial pri-

vilegi autoritzà des de València el rei Alfons, als 30 de setembre de 1427.

En tota la comarca se sentiren intensament els efectes dels terratrèmols, el centre dels quals era a Olot, població que havia quedat completament en runes. La tradició explica que una o dues soles cases quedaren en peu; alguns han dit que solament quedà drete la casa Germà, a un extrem del carreró d'aquest mateix nom, per tal com en la llinda de la portalada hi havia hagut una inscripció que deia: *Mansi remansi super villam veteram*; el meu pare, en pau descansi, pretenia que era la casa que hi havia hagut en un quarter del solar que ocupa la que ell edificà, i en la qual visc jo ara, una de les que suportaren impassiblement la tragèdia, per tal com hi havia hagut també en la portalada un altra inscripció que deia: *Pax huic domui* ("Pax uvic domui", m'havia repetit, esmenant-ho, diverses vegades, En Joaquim Casabó, quan venia assistint-lo en la seva darrera i llarga malaltia, i en les converses de platgeri en què jo m'entretenia en buscar-li temes de l'antigor).

Aquest *Pax uvic domui*, i l'emplaçament al cor de la vila vella, m'han portat moltes vegades a la conclusió de la possibilitat de què recordés la situació topogràfica del primitiu hospital olotí. Mantenint-se, o no, drete la llinda inscrita sobre els brancals de la porta, ella recordava una mansió de pau, de quietud, de repòs, de silenci; potser també d'estabilitat centenària; Déu sap perquè seria una casa de pau. D'un convent, com deia el meu pare, sembla més lògic que també en parlés la història; com parla de la residència abacial, anterior i posterior al terratrèmol, en la Plaça del Palau; i com sensè haver-se escrit mai parla de l'antiga creu de terme, anterior a l'enderrocament sísmic, perduda de la memòria dels olotins, tot i conservar-ne ignoradament tres formosíssims fragments en la capella de Sant Miquel, i mantenint-ne el record topogràfic el vell carrer de la Santa Creu, antiga via cap a Besalú i Castellfollit, avui gairebé en plena profanació pel moderníssim enllaç de carreteres que li ha donat més espai, però li ha pros el caient i li està esborrant implacablement el nom, com està esborrant-lo igualment a l'antic carrer Major de la Vila Vella, que fins avui havia arribat a conservar-lo. Enclavada la casa en mig de la vila primitiva, i al costat gairebé de *l'antiqua ecclesia in ho-*